

конференциясында Гитлермен келісіп, Чехословакияны бөліске салуы, бұдан кем түспейтін Молотов Риббентроп пактісіне қол қойылуы, XX ғасыр әлемдік саясатта біраз резонанс тудырған оқиғалар екені сөзсіз. Сондықтан, қазірдің өзінде халықаралық қатынастар тарихындағы бұл келісімдер өздерінің өзектілігін әлі күнге дейін жоғалтпады. «Үлкен үштік» және олардың одақтастары құраған антигитлерлік коалицияның құрылуы, соғыс жылдарындағы қиыншылық жағдайға түскен державалардың ортақ мақсат аясында күш біріктіріп, өзара көмек көрсетуі жалпы саясаттағы аса маңызды оқиғалардың бірі болды деп айтсақ болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Нгуен Ван Ву. Итоги и уроки Второй мировой войны / Нгуен Ван Ву // Салют, Победа! :Томск : Изд-во ТПУ, 2014.
2. Агаев С.Л. Иран между прошлым и будущим. События, люди, идеи. – М., 1987.
3. Виллар Ж. "Странная война" и предательство Виши. – М., 1962.
4. История международных отношений в Новое время/ А. С. Медяков. – Москва: Просвещение, 2007.
5. Всемирная история: Вторая мировая война //А.Н. Бадак, И.Е. Войнич, Н.М.Волчек и др. - Мн.: Харвест.: АСТ, 2002.
6. Страницы дипломатической истории // В. М Бережков – М.: Международные отношения; 4-е изд. 625 стр.
7. Космач, В. А. Вторая мировая война: уроки истории и современность / В. А. Космач // Веснік Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П. М. Машэрава. – 2005.
8. Мир в XX веке, 11 класс, Сороко-Цюпа О.С., Смирнов В.П., Строганов А.И., 2002.

ОҢШЫЛ ПАРТИЯЛАРДЫ ДЕМАРГИНАЛИЗАЦИЯЛАУ, ЕУРОПАДАҒЫ ОҢШЫЛ ҚАУПШІ БАРМА?

Өмірзақ А.А.

Ғылыми жетекші: аға оқытушы, тарих магистры Е.Н. Аймахов
Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Aibekprofi15@gmail.com

Қарағанды қ.

21 ғасыр Еуропадағы, әсіресе Еуропаның ең дамыған елдерінде – Германия, Франция, Италия, Нидерланды, Австрия, Финляндия, сондай-ақ Вишеград тобы елдерінде оңшыл партиялар үшін бетбұрыс болып табылады. Олардың танымалдылығының детонаторы көп, мысалы, Таяу Шығыс және Солтүстік Африка елдерінен келген заңсыз мигранттардың көбеюі, әлемдік дағдарыстан кейінгі экономикалық қиындықтар 2008 нәтиже жұмыссыздық пен құлдырауға әкелді, өмір сүру деңгейі төмендеуі, инфляция, тұрғын үйдің жоғары құны, қауіпсіздік мәселелері, жақында басталған Украинадағы соғыс және тағы басқалар. Жақында Еуропалық парламент сайлауына дейін сауалнамалар мен сарапшылар оңшыл топтар рекордтық орындарға ие болады деп болжады, бұл Еуропаның негізгі саяси партияларына үлкен соққы береді. Бірақ оңшыл партиялар табысқа жетіп, "жасыл" партиялар болса, социал-демократтар мен либералдар орындарынан айырылды. Оңшыл күштер сайлаудағы жеңістердің көпшілігін шынымен қолдады ма, бұл қауіп пе, әлде маркетинг пе? сайлауда алға жылжу, және бұл әлемнің қалған бөлігі мен Қазақстанға әсер ете ме?

Біріншіден, оң және оңшыл партиялардың не екенін түсіну керек. Көрнекі мысал ретінде мигрант адал қарайтын солшыл партиялар оларға баспана беріп, квоталар бөлетінін көрсетуге болады. Ал қарама-қарсы партиялар, яғни оң және оңшыл партиялар мұндай әрекеттерге үзілді-кесілді қарсы және заңсыз иммигранттарды дереу депортациялауды талап етеді. Оң және оң жақ дегеніміз не?

Оң немесе оң популистер - оңшыл саясат пен популистік риторика мен тақырыптарды біріктіретін саяси идеология. Еуропада "оңшыл популизм" термині иммиграцияға, әсіресе ислам әлемінен және еуроскептицизмге қарсы тұруымен танымал топтарды, саясаткерлерді және саяси партияларды сипаттау үшін қолданылады. Бұл сонымен қатар экологияға қарсы, нео-ұлтшылдық, антиглобализм, нативизм және протекционизм сияқты идеологиялармен байланысты[1].

Өте оңшыл - бұл стандартты саяси оң жақтан гөрі сол-оң спектрдің оң жағында орналасқан саясат, әсіресе экстремалды ұлтшылдық, нативистік идеология және авторитарлық тенденциялар тұрғысынан. Фашизм мен нацизмнің тарихи тәжірибесін сипаттау үшін бүгінде оған неофашизм, неонацизм, үшінші позиция, оңшыл, ақ ұлтшылдық және ультра ұлтшыл, шовинистік, ксенофобиялық, теократиялық, нәсілшілдік, гомофобиялық, антикоммунистік немесе реакциялық көзқарастарды ұстанатын басқа идеологиялар немесе ұйымдар кіреді[2]. Тарихи тәжірибе көрсеткендей, биліктегі мұндай партиялар көптеген адамдар жасаған адамзат пен бейбітшілікке қарсы қылмыс сияқты елдер Гитлер Германия, Франкистік Испания, Италия Корольдігі кезінде Муссолини және басқалары спутниктік мемлекет екінші дүниежүзілік соғыс кезінде. Бұл езгіге, зорлық-зомбылыққа, мәжбүрлі ассимиляцияға, этникалық тазартуға және тіпті адамдар тобына қарсы геноцидке әкелуі

мүмкін, олардың болжамды төмендігі немесе жергілікті этникалық топқа, ұлтқа, мемлекетке, ұлттық дінге, басым мәдениетке немесе ультра консервативті дәстүрлі әлеуметтік институттарға қауіп төндіруі мүмкін.

1980 жылдарға дейін еуропалық саяси процестегі оңшыл радикализм сайлаушыларға ұнамайтын маргиналды құбылыс ретінде болған. Екінші дүниежүзілік соғыс пен Нюрнберг процесінен кейін нацизм мен фашизмге қатысты идеяларға мүлдем тыйым салынғандықтан, тіпті қарапайым оңшыл популистік көзқарастар нацизмге көзқарас ретінде қабылданды. Сондықтан Еуропада солшыл және социал-демократиялық партиялар басым болды.

Қазіргі уақытта әлем жаһанданудың жалпы идеялары, экономикалық дағдарыстар мен тоқырау, Солтүстік Африка мен Таяу Шығыс елдерінен жаппай көші-қон, террористік актілердің таралуы, әскери қақтығыстар мен соғыстар Украинада, Газа секторында және Ливанда біріктірілді. Мұның бәрі қарапайым азаматтарды алаңдатады өмір сүргісі келетіндер тыныштықты және әл-ауқат, ал оңшыл партиялар бұл проблемаларды көретіндер осы ауруды пайдаланады билікке жетуге тырысады. Олардың пікірінше, Еуропа үкіметтерінің қазіргі басшысы тиімді жұмыс істемейді, қарапайым азаматтарға көз жұмады, көші-қон мәселесіне аз көңіл бөледі, өйткені заңсыз көші-қон проблемаларына байланысты мемлекет оларға квота, тегін баспана және ай сайынғы ақша төлеуге мәжбүр, бұл өз кезегінде азаматтарға салықты арттырады. Дәл осындай салық жағдайы Украинадағы соғыс, Еуропа елдері Украина армиясының Ресейге қарсы қару-жарағының негізгі жеткізушісі және доноры болып табылады. Барлық ауыр және жеңіл техника, автоматтар, картридждер мен тамақтану, дрондар мен зымырандар мұның бәрі көп ақша талап етеді, сондықтан Еуропа Украинаға көмектесу үшін салықты көтеруі керек, еуропалық азаматтар бұған наразы, әлі де жоғары бағамен байланысты азық-түлік, тұрғын үй дағдарысы және олардың жоғары бағасы, жұмыссыздық оңшылдардың танымал болуына әкеледі. Олар азаматтардың барлық шарттарын орындауға және саяси, экономикалық және әлеуметтік мәселелерді шешуге уәде береді. Мысалдарды бірнеше Еуропа елдерін тандап, жақында өткен 2024 жылғы Еуропарламент сайлауы туралы қорытындылауға болады.

Германия үшін балама - бұл жас партия, 2013 жылы құрылған және көптеген мәселелерді, сыбайлас жемқорлық жанжалын және Ресей мен нацистермен байланысты саяси қиындықтарға кірді. Германияда партия өте танымал, 733-тен 77 депутаттық орынды алады[3]. Егер олардың бағдарламасына көшетін болсақ, олардың көзқарастары қарсыластарынан және басқа партиялардан ерекшеленеді. АдГ - бұл маңызды еуроскептік сөйлеуші, ЕО-дан бірігуге және жалпы еуропалықты құру мемлекетке қарсы шықты, сондай-ақ валюталық одақ сөзсіз борыштық одаққа айналды деп мәлімдейтін Еуро валютасынан бас тарту. Олардың тағы бір маңыздысы риторика бұл заңсыз мигранттар туралы қатаң мәлімдеме, ислам дініне наразылық. Олардың пікірінше, терроризм, тонау, қалаусыз демографиялық өзгерістер және т.б. сияқты барлық әлеуметтік қиыншылықтар олардың кінәсінен болады. Олар өз елдерінен қашқан мигранттардан шекараны қатаң реттеу мен жабуды, мешіттерді ислам мемлекеттерінің немесе шетелдік донорлардың салуы мен пайдалануын қаржыландыруды, хиджаб киюге тыйым салуды тыйым салады. АдГ партиясы басқа мемлекеттердің ішкі істеріне араласпауды жақтайды. Сондай-ақ, санкцияларды жою ниеті және Ресеймен қарым-қатынасты жақсарту бұл көптеген саясаткерлерді ашуландырады олар, керісінше, Ресейге қарсы[4]. Бұл өте оңшыл партияның негізгі ерекшеліктері. Жоғарыда айтылғандай, АдГ-да жұртшылықпен проблема бар, өйткені оның еуропалық сайлаудағы жетекші екі кандидаты Ресеймен және Қытаймен күмәнді байланыста болғандықтан, партия авторитарлық режимдерге беріліп, Германияда демократияның қауіпсіздігіне қауіп төндірді және жемқор және қылмыстық шенеуніктерді көтермеледі деп айыпталды [5]. Осындай сериялардан кейін жанжал, партияның рейтингі төмендеді.

Ұлттық бірлестік – Еуропадағы оңшыл күштердің көтерілуінен пайда көрген тағы бір ірі және танымал ұлтшыл оңшыл партия. 1972 жылы Марин Ле Пен әкесі Жан-Мари Ле Пен негізін қалаған партияны бүгінде 28 жастағы Джордан Бардела басқарады, ол тез арада саяси көшбасшы болды. "Ұлттық бірлестік" иммиграцияға қатысты қатаң ұстанымға ие, оны түбегейлі шектеуге тырысады және партия енді ЕО-дан кеткісі келмесе де, ол оны реформалайтынын мәлімдеді[6]. Партия сонымен қатар француз азаматтығын алу ережелерін қатаңдатуға және Францияда өсіп, білім алған француз жерінде шетелдік ата-аналардан туған балаларды алып тастауға тырысады. Партия қылмыс иммиграциямен байланысты деп, бұрыннан келе жатқан заңдар мен тәртіпті сақтайды. 1970 жылдары "Ұлттық майдан" онша әсер еткен жоқ, бірақ 1980 жылдары Еуропалық Парламентте 10 орынға ие болып, өз көрсеткіштерін жақсартты, ал қазір партия Ұлттық Ассамблеядағы 577 орынның 142-сін алады. Партияның қараңғы тарихы таңқаларлық емес, өйткені оның негізін қалаушы Жан-Мари Ле Пен, өте оңшыл идеяларды ұстанған жалынды ұлтшыл және ксенофоб болды. Құрылғаннан бері ол Ваффен СС әскери бөлімінің бұрынғы мүшелерін және Германияның фашистік қуыршақ режимі болған Виши режимінен әскерлендірілген сарбаздарды партияға қабылдады. 2011 жылы оның қызы Марин Ле Пен партияны басқарған кезде, оны антисемитизмнен және өткеннің бейнелерінен қалыпқа келтіруге және "тазартуға" тырысты, оны әлеуетті басқарушы күш ретінде орналастыруға тырысты. 2018 жылы ол партияның атауын "ұлттық бірлестік" деп өзгертті және партияның негізгі Доктринасын сақтап қалды, ол әкесі кезінде "француздар үшін Франция" деп аталды[7]. Франциядағы Еуропарламент сайлауында центристік лагерь жеңілгеннен кейін ел президенті Эммануэль Макрон Парламенттің төменгі палатасын таратты. Осы сайлауда "Ұлттық бірлестік" Макрон партиясынан озып, үлкен жеңіске жете алды[8]. Макроннан қорқуы - ол өз орнын жоғалтуы. Сонымен қатар, соңғы жылдары Макронның қолдауы ішінара оның саяси ұстанымдарына байланысты төмендеді, бірақ негізінен оның авторитарлық тұлғасы, тәкаппарлығы және тіпті өз лагерін тыңдай алмауы.

Саяси партиялардың оңшыл альянсы 2022 жылғы Италиядағы жалпы сайлауда ең көп дауыс жинап, депутаттар палатасында 43,7 пайыз және Италия Сенатында 44,02 пайыз дауыс жинады. Бұл коалиция төрт бөлек партиядан тұрады, олардың ішіндегі ең үлкені-Джорджия Мелони бастаған "Италияның ағалары", олар депутаттар палатасында да, Сенатта да 26 пайыз дауыс жинады. 2022 жылдың 21 қазанында Мелани Италияның алғашқы әйел премьер-министрі болды[9]. "Біз өз Тарихымыздың балаларымыз. Біздің бүкіл тарихымыз. Барлық басқа халықтар сияқты, біз жүріп өткен жол да қиын, ол туралы айтқысы келетіндерге қарағанда әлдеқайда қиын" мелонидің сөзі ол өзінің фанатикасын бір кездері Италияның фашистік көшбасшысы болған Бенито Мусолиниге айқын меңзейді. Сонымен бірге Мелони фашизм культінен бас тартатынына сендіреді. Мелони өзінің сайлау науқанына дейін де популистік сөз сөйледі "Бәрінен бұрын - Италия мен итальяндықтар!". Саясаттанушылардың пікірінше, ол әсіресе экономика және сыртқы саясат мәселелерімен айналыспайды. Мелони отбасыларға көбірек жеңілдіктер талап етеді, еуропалық бюрократия аз, салықты азайту, иммиграцияны тоқтату. Ол ЕО-ның негізгі шарттарын, Италияның еуродамаққа мүшелігін қайта қарастырғысы келеді және түсік жасатуға тыйым салуды қолдайды[10].

Радикалды оңшыл партиялардың биылғы жылы Еуропарламент сайлауында билікке келу және ЕО саясатын түбегейлі өзгерту мүмкіндігі туралы бірнеше ай бойы қол ұстасып болғаннан кейін, либералды емес революция болған жоқ. Кейбір оңшыл партиялар жетістікке жеткенімен, либералды центристер шетте қалады. Еуропалық парламент, бұл Еуропалық Одақтың заң шығарушы және өкілді органы, оң және оңшыл Парламентте де көп орын алады. Кеңес мүшесі ұқсас саяси көзқарастары бар басқа адамдармен отырады, яғни олар фракцияларға бөлінеді, мысалы: "Еуропалық Халықтық партия", "социалистер мен демократтардың прогрессивті Альянсы" және т.б. бірақ бізді оңшыл фракциялар көбірек қызықтырады, олар "Сәйкестілік пен демократия" және "Еуропалық консерваторлар мен реформаторлар". Жалпы оңшыл партиялар континенттің барлық бұрыштарында қолдау тапты, бұл Еуропалық Парламенттегі күштердің орналасуын өзгертті. Алайда, әлеуметтанушылар болжаған оңшылдардың өсуі онша маңызды болмады. Бұдан шығатыны, ынтымақтастыққа саяси ерік-жігер болған жағдайда, орталықта еуропалық емес коалиция сақталуы мүмкін. Еуропалық халық партиясы (РМК), солшыл орталық "социалистер мен демократтардың прогрессивті альянсы" (S&D) және "Еуропаны жаңарту" либералды тобы 403 мандат алды - ЕО-дағы орындардың жалпы санының шамамен 56%. Ал олардың оңшыл қарсыластары 2019 жылға қарағанда көбірек дауыс жинай алды, 720 орынның 131-і[11]. Нәтижелер оңшыл партия үшін өте жеңімпаз болып көрінеді, бірақ көптеген шешімдер бірауыздан емес, көпшілікті қажет етеді.

Еуропарламентте өткен сайлау Қазақстанға қалай әсер етеді. Шынында да, оңшыл партиялар Қазақстанмен немесе тұтастай алғанда Орталық Азия аймағымен қарым-қатынасын өзгерте алады деген қорқыныш болды. Бірақ іс жүзінде олай емес, Қазақстан мен ОА әлемдегі ең бай ресурстар болып табылатындығынан бастау керек, ал бұл аумақта геосаяси Ықпал үшін күрес жүріп жатыр. Еуропа да осы үлкен ойынға кіреді. Ресейден мұнай мен газ жеткізу азайғандықтан, оның орнына еуропалық қажеттіліктерді толығымен шеше алатын тағы бір серіктес келеді, сонымен қатар Қазақстан арқылы "Орталық Транскаспий көлік желісі", Қытайдан жеткізілетін тауарлар өтетінін атап өткен жөн. 2024 жылғы 17 қаңтарда Еуропалық Парламент геостратегиялық маңыздылығын ескере отырып, Қазақстанмен және өңірдің басқа мемлекеттерімен саяси және экономикалық әріптестікті кеңейтуді көздейтін ЕО-ның Орталық Азия бойынша стратегиясын бағалау жөніндегі қарарды мақұлдады[12]. Осыған байланысты Еуроодақпен ынтымақтастық сауда мен инвестицияларды дамытуға жәрдемдесу, экономикалық және қаржылық ынтымақтастық, энергетика және көлік, қоршаған орта және климаттың өзгеруі, жұмыспен қамту және әлеуметтік саясат, мәдениет, ғылыми-зерттеу жұмыстары, сондай-ақ Сот төрелігі және ішкі істер салаларында әлі де дамитын сияқты істер.

Еуропа оңшыл көзқарастары бар адамдардың билікте отырғанын қаламайды деген қорытынды жасауға болады, өйткені біз мұны 20 ғасырда 30-40 жылдары іс жүзінде көрдік, бұл өз кезегінде миллиондаған адамдардың өліміне әкелді. Қазіргі уақытта болса да оңшыл партиялар бағдарламасының уақыты алдыңғыларға қарағанда жұмсақ сипатталған, бірақ бәрінде де этникалық қақтығыс, халық арасындағы агрессия тудыруы мүмкін радикалды көзқарастар бар. Жұмыс орындарының жартысын мигранттар алып жатқандығын ескеру қажет, қазіргі уақытта ЕО өзінің демографиялық дағдарысына байланысты жұмыс күшінің жетіспеушілігін сезінеді. Мүмкін, бұған жол бермеудің бір себебі оңшыл партиялар билікке бұл олардың көші-қонға қарсы күресі. Франция, Италия, Венгрия және Польша сияқты көптеген мемлекеттер тууды жақсартуға және жұмыс күшінің жетіспеушілігін жоюға бағытталған пронаталистік саясатпен тәжірибе жасауда. Венгрия Премьер-Министрі Виктор Орбан мен Италия премьер-министрі Джордж Мелони, атап айтқанда, салық жеңілдіктері мен төлемдер сияқты ынталандыруларды енгізіп, өз елдерінің халқының тез азаюын қалпына келтірді[13]. Бұл тәсіл әсіресе көші-қон саясатын қолдамайтын оңшыл үкіметтерге ұнайды. Оңшыл партияның еуроскептикалық көзқарастары ЕО-ның әлсіреуіне әкелуі мүмкін, нәтижесінде Еуропалық Одақтың ыдырауына әкеледі. Барлық саяси, экономикалық және әлеуметтік мәселелерді бейбіт және ұжымдық жолмен шешу үшін біріктірілген одақ қатыгез соғыстан кейін адамзат Еуропа елдері арасында Бұрынғы достығын жоғалтуы мүмкін. Мүмкін жаңа еуропалық тәртіп жаңадан құрылған Үкімет арасындағы қақтығысты күшейтуі мүмкін.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/right-wing-populism/>

2. <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/far-or-extreme-right/>
3. <https://www.bundestag.de/en/parliament/plenary/distributionofseats>
4. <https://www.afd.de/grundsatzprogramm/>
5. <https://www.politico.eu/article/germany-afd-party-russia-china-spy-claims-bundestag/>
6. <https://news.sky.com/story/what-is-national-rally-and-could-it-take-control-of-france-after-snap-election-13150463>
7. <https://www.theguardian.com/world/article/2024/jun/25/france-far-right-national-rally-history-1972-marine-le-pen>
8. <https://www.dw.com/ru/makron-raspustil-parlament-francii-posle-uspeha-na-vyborah-pravyh-nacionalistov/a-69317334>
9. <https://www.statista.com/statistics/1335834/italy-election-results/>
10. <https://www.dw.com/ru/italia-prevyse-vsego-kto-takaa-lider-ultrapravyyh-dzordza-meloni/a-63184981>
11. <https://ru.euronews.com/my-europe/2024/06/10/eu-elex-whats-next>
12. <https://www.dw.com/ru/strategia-ustarela-kak-v-es-teper-hotat-stroit-otnosenia-s-ca/a-68011370>
13. <https://ru.euronews.com/my-europe/2023/11/16/eu-web-video-talent-mobility>

ЕКІ ӘЛЕМ. БІР ЖАРЫС. ҚЫРҒИ-ҚАБАҚ СОҒЫСЫНЫҢ ӘСЕРІ

Бейсембекова А.

Ғылыми жетекшісі: г.ғ.м., оқытушы Мустафин Е.Е.
Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
erka.erka.101@mail.ru
Қарағанды қ.

XX ғасыр адамзат тарихында ерекше орын алады. Бұл ғасыр тек жеке тарихи оқиғалармен ғана емес, қазіргі заманғы өркениет пен әлемдік қоғамдастықтың дамуына үлкен әсер еткен ауқымды оқиғалармен де ерекшеленеді. Сондай маңызды тарихи құбылыстардың бірі-бірнеше онжылдыққа созылған және адамзат өмірінің барлық салаларына әсер еткен-Қырғи қабақ соғысы. Оның салдары әлі күнге дейін сезілуде және халықаралық қатынастардың жағдайы мен дамуына ұзақ уақыт бойы әсер етуде. Қырғи қабақ соғыстың тарихына байланысты мәселелер әлі де талқылануда. Қырғи-қабақ соғыс деп АҚШ, Ұлыбритания және олардың одақтастарының бір жағынан, Кеңес Одағы мен социалистік блок елдерінің екінші жағынан конфронтациялық жағдайын айтады. Қарсыласу XX ғасырдың екінші жартысында пайда болып, Кеңес Одағы ыдыраған уақытқа дейін жалғасты. Саяси, экономикалық, идеологиялық, әскери және басқа да салаларды қамтып, антигитлерлік коалицияны бұрынғы одақтастары арасындағы қайшылықты геосаяси және ұлттық мүдделердің, қарама-қарсы идеологиялық бағыттардың нәтижесінде туындаған болатын. Бұл әлсірету үшін әрбір себеп пен қарсыластардың қателік жіберген кез келген қадамдары пайдаланылған соғыс болды.

«Қырғи-қабақ» соғыс термині XX ғасырда алғаш рет 1945 жылдың күзіне қарай ағылшынның «Трибюн» журналында пайда болды, бірақ оны соғыстан кейін жылдардағы саяси лексикаға енгізген американдық саяси қайраткер, қаржыгер Бернард Барух 1946 жылдың 16 сәуір күні Оңтүстік Каролина шататы өкілдер палатасында сөйлеген кезінде қолданды [1, 8 б.].

Қырғи-қабақ соғыстың басталуына қатысты нақты белгіленген факт жоқ. Демаркацияның қиындықтары құбылыстың табиғатымен, жеке оқиғалардың бұлыңғырлығы және жасырындылығымен, оларды анық жіктеудің күрделілігімен байланысты. Бұл соғыстың ерекшелігі мұнда нақты күн болмайды, өйткені соғысты жариялау және тікелей шабуыл жасау фактілері жоқ. Ғалымдар оның басталуын 1946 жыл деп санайды, бұл У.Черчилльдің Фултондағы сөзіне байланысты, ал басқалары 1949 жылды айтады, себебі бұл кезде Солтүстік Атлантикалық альянс құрылған болатын.

Екінші дүниежүзілік соғыстың қырғи-қабақ соғысына тікелей қатысы бар екенін айта кеткен жөн. Соғыс аяқталғанда халықаралық аренада екі супердержава-АҚШ пен КСРО пайда болып, олардың айналасында одақтас елдер шоғырланды. АҚШ соғысқа қатысқан елдердің арасында жалғыз өзі қиратуларға ұшырамаған әрі байыған мемлекет болды. Олар әлемнің алтын қорының 80%-ын, әлемдік өнеркәсіп өндірісінің 60%-ын бақылап тұрды. Көптеген Батыс елдері Вашингтонға қаржылай тұрғыда тәуелді болған болатын, бұл АҚШ-тың Батыс әлемінің көшбасшысы болуына тікелей әсер етті. Агрессивті, милитаристік мемлекет болған Германия мен Жапонияны жеңген басты мемлекеттердің бірі ретінде де үлкен құрметке ие болған болатын.

Соғыстың бар ауыртпалығын арқалап, адам және материалдық шығынға ұшыраған Кеңес Одағы да сол кезде үлкен моральдық беделге ие болды. Мықты кеңес армиясы Эльбада және Австрия Альпісінің етегінде тұрды. Фашизмге қарсы күрес жылдарында социалистік бағытты таңдаған Еуропа мен Азия халықтары КСРО мен компартияларды әлеуетті күш ретінде қарады. Кеңес Одағының қырғи-қабақ соғысқа мәжбүрлі түрде қосылғанын және оның басшылығы әлемнің ең қуатты мемлекетімен күрестің қаупі мен қиындықтарын жақсы түсінгенін жоққа шығаруға болмайды. Мемлекеттің шығынға ұшырауы, әскерлер шығыны, әсіресе қарапайым